Maa – ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Lausunto /2024

25.9.2024

MmV@eduskunta.fi

Asia: HE 84/2024 vp

Lausunto elintarvikemarkkinalainsäädännön muutoksesta

Yleiset huomiot

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry kiittää mahdollisuudesta lausua elintarvikemarkkinalain muutoksesta. Esitys on tärkeä osa hallitusohjelmaan kirjattuja toimia, joilla pyritään edistämään elintarvikemarkkinoiden toimivuutta. MTK pitää esitettyjä muutoksia tarpeellisina ja tarkoituksenmukaisina elintarvikemarkkinoiden valvonnan parantamisen näkökulmasta.

Yhteistyön lisääminen ja aktiivinen tiedonvaihto Elintarvikemarkkinavaltuutetun toimiston ja Kilpailu- ja kuluttajaviraston (jatkossa *KKV*) välillä on kannatettavaa valtuutetun toimiston resurssien ja markkinoiden valvonnan tehokkuuden näkökulmasta katsottuna. MTK pitää tärkeänä, että Elintarvikemarkkinavaltuutetun toimiston resurssit ovat riittäviä vastaamaan lainsäädännön vaatimuksiin.

MTK korostaa myös, ettei tässä esityksessä ehdotetut muutokset yksinään ole riittäviä toimia elintarvikeketjun epätasapainossa olevan neuvotteluvoiman korjaamiseksi tai hallitusohjelmakirjauksia täyttäviksi toimiksi. Hallitusohjelman poliittisten tavoitteiden täysimääräinen saavuttaminen edellyttää tätä esitystä laajempia muutoksia elintarvikemarkkinalakiin ja muuhun lainsäädäntöön. MTK edellyttää hallitukselta lisätoimia elintarvikemarkkinoiden sääntelyn kehittämiseksi viimeistään UTP-direktiivin vaikutustenarviointia koskevan lainsäädäntötarkastelun yhteydessä vuonna 2025. Esimerkiksi yhtenäisen tilanne- ja kokonaiskuvan luominen elintarvikeketjusta on haastavaa, koska tieto on pirstaloitunutta.

Elintarvikeketjussa neuvotteluasetelma käytettävissä olevan datan ja tiedon osalta on epätasapainossa ja sitä on tasapainotettava jakamalla kuluttajien kysyntätietoa ketjun muillekin toimijoille nykyistä laajemmin. Näin koko ketjun kilpailukyky ja tehokkuus vahvistuisi.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
PL 510 (Simonkatu 6) • 00101 Helsinki
Puhelin 020 4131 • Faksi 020 413 2403
Y-tunnus 0215194-5 • www.mtk.fi

Central Union of Agricultural Producers and Forest Owners (MTK)
PO Box 510 (Simonkatu 6) • FI-00101 Helsinki
Telephone +358 20 4131 • Fax +358 20 413 2403
Business code 0215194-5 • www.mtk.fi

25.9.2024

Yksityiskohtaiset huomiot

MTK kannattaa lakiin ehdotettuja muutoksia ja edellisessä muutosvaiheessa tehtyjen muutosten siirtymäsäännöksen täsmentämistä.

Elintarvikemarkkinalain 13 §:n muuttaminen siten, että valtuutetulla on tiedonsaantioikeus myös markkinoiden seurantaan ja hyvien kauppatapojen vastaisten käytäntöjen ehkäisemiseen liittyviin tietoihin, korostuu erityisesti jatkossa, sillä hyvistä kauppatavoista ns. pehmeää sääntelyä antanut Elintarvikeketjun kauppatapalautakunta ei jatka toimintaansa enää tulevan vuodenvaihteen jälkeen. Kauppatavat elävät ajassa ja muuttuvat, siksi on tärkeää, että valtuutetulla on riittävä tietopohja ja toimivalta markkinoiden toimivuuden parantamiseen myös ennakolta, esimerkiksi antamalla elintarvikemarkkinalain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettuja suosituksia hyvistä kauppatavoista.

Muuttuvissa olosuhteissa ajantasainen tieto kauppatavoissa tapahtuvista muutoksista on tärkeää valtuutetun nopean reagoinnin mahdollistamiseksi. Elintarvikeketjun ohjaus suositusten avulla voisi kohdistua esimerkiksi private label-tuotteisiin (*pl*-tuote) liittyviin kauppatapoihin ja tietojen luovutusvelvollisuuksiin. Private label-tuotteiden kaupassa kaupalla voi olla ns. kaksoisrooli, kun viljelijän/tavarantoimittajan kaupalle valmistamat pl-tuotteet kilpailevat saman tavarantoimittajan muiden tuotteiden kanssa. Mikäli pl-tuotteiden markkina kasvaa, korostuu päivittäistavarakaupan kaksoisrooli entisestään ja mahdollisuudet tavarantoimittajien luottamuksellisten tietojen väärinkäyttöön voivat lisääntyä.

Luottamuksellisten tietojen ja liikesalaisuuksien arvo perustuu juuri niiden luottamuksellisuuteen. Mitä enemmän heikommassa neuvotteluasemassa olevan toimijan dataa tai tietoja ostajalle on luovutettava, sitä suuremmaksi elintarvikeketjun neuvotteluvoiman epätasapaino kasvaa.

Edellä esitettyyn liittyen MTK ehdottaa, että esitystä täydennettäisiin vielä siten, että valtuutetun toimiston tiedonsaantioikeus voisi olla sidottu myös 5 §:n 2 momentissa elintarvikemarkkinavaltuutetulle säädettyihin tehtäviin silloin, kun tiedot ovat välttämättömiä esimerkiksi hyvää kauppatapaa koskevien suositusten antamiseksi. Hyvää kauppatapaa ohjaavien suositusten ja ehdotusten antaminen on säilyttävä valtuutetun keinovalikoimassa mahdollisuutena, johon on mahdollista tarttua myös laajennettujen tietojensaantioikeuksien avulla.

Tietojen luovutustapa:

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
PL 510 (Simonkatu 6) • 00101 Helsinki
Puhelin 020 4131 • Faksi 020 413 2403
Y-tunnus 0215194-5 • www.mtk.fi

Central Union of Agricultural Producers and Forest Owners (MTK)
PO Box 510 (Simonkatu 6) • FI-00101 Helsinki
Telephone +358 20 4131 • Fax +358 20 413 2403
Business code 0215194-5 • www.mtk.fi

25.9.2024

Tiedonsaantioikeuksien laajentamisessa on huomioitava myös valtuutetun toimiston tosiasialliset mahdollisuudet hyödyntää tietoja markkinoiden ennakollisessa valvonnassa. Valtuutetun toimistolla on oltava käytettävissään riittävät resurssit, tietojärjestelmät ja rajapinnat tietojenvaihtoon ja niiden analysoimiseen.

Esimerkiksi suurten data-aineistojen luovutustavan osalta on huomioitava valtuutetun toimiston käytössä olevien teknistenrajapintojen yhteensopivuus tietoja luovuttavien tahojen kanssa. Hallituksen esityksessä voi olla tarpeen säätää tiedonhallintalakia tarkemmista menettelyistä tai tietojärjestelmien yhteiskäyttömahdollisuudesta esimerkiksi KKV:n kanssa, koska valtuutetun toimiston käytössä ei oletettavasti ole yhtä kehittyneitä tietojärjestelmiä kuin KKV:llä. Tietojärjestelmien yhteiskäyttömahdollisuus tehostaisi markkinoiden valvontaa ja oletettavasti kuormittaisi vähemmän myös Ruokavirastoa, joka asetuksen 214/2023 4 §:n mukaisesti järjestää valtuutetun toimiston hallinnollisia palveluita vuosittaisten sopimusten mukaisesti.

Maa- ja Metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Helsingissä 25.9.2024

Kimmo Tammi

Juristi

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
PL 510 (Simonkatu 6) • 00101 Helsinki
Puhelin 020 4131 • Faksi 020 413 2403
Y-tunnus 0215194-5 • www.mtk.fi

Central Union of Agricultural Producers and Forest Owners (MTK)
PO Box 510 (Simonkatu 6) • FI-00101 Helsinki
Telephone +358 20 4131 • Fax +358 20 413 2403
Business code 0215194-5 • www.mtk.fi